

Oponentský posudok výročnej správy výskumného zámeru Masarykovej univerzity v Brne: “Časoprostorová dynamika biodiverzity v ekosystémoch strední Evropy” za r. 2003

Správa výskumného zámeru (VZ) podáva ucelený prehľad výsledkov šiestich pracovných tímov za rok 2003 a súčasne najdôležitejších výstupov za celé obdobie od štartu VZ v roku 1999. Je zostavená prehľadne, s jasne zadefinovanými cieľmi a so stručne komentovanými výsledkami a odkazom na publikácie. V závere správy je zoznam riešiteľov projektu a ich materiálno-technické vybavenie.

Ústredná téma biodiverzity je rozvinutá v parciálnych témach, riešiacich objekty výskumu samostatne a v rôznych rovinách – od molekulárno-biologickej až po ekosystémovú. Myšlienka utvoriť spoločnú pracovnú skupinu BIODIVERZITA bola veľmi inšpiratívna a riešenie jednej ústrednej témy z rozličných uhlov pohľadu sa podľa dosiahnutých výsledkov ukázalo správnym krokom. Spojenie skúsených vedeckých pracovníkov a doktorandov a diplomantov nad jednou problematikou je dôležitým momentom, ktorý smeruje k vyššej kvalite vedeckých publikácií, pozitívne vplýva na študentov a u doktorandov vedie k precíznejšiemu spracovaniu prác.

Ako veľmi účelná sa spolupráca prejavila v možnostiach združovania investícií pri budovaní náročnejších laboratórií a využívaní metodík, ktoré sa pri oddelenom spôsobe výskumu javia finančne nedostupné resp. neefektívne využívané. Pokiaľ aj potom sa možnosti pracovnej skupiny ukázali financiami a prístrojovým vybavením ohraničené, pokračovala spolupráca s početnými domácimi aj zahraničnými partnermi.

VZ v tomto zložení pôsobí ako nástroj inšpirácie na interdisciplinárnu spoluprácu. Verím, že krátkej budúcnosti sa dajú očakávať spoločné práce zoológov a botanikov spojené nielen v rovine regionálnej, napr. komplexná inventarizácia rastlinných a živočíšnych druhov a bohatou databázou na území Pálavy, ale aj v rovine interakcií rastlina-živočích vo vzťahu k biodiverzite, napr. potravné vzťahy, myrmekochória, opelovače a pod. Tu vidím jediné slabšie miesto VZ. Je ale možné, že dnešný VZ je základom budúcej užšej spolupráce, kde dlhšie témy biodiverzity budú spolu skúmať botanici, odborníci na ekológiu hmyzu a parazitológovia atď. Najmä u „zoológov“ je silne cítiť pôvodnú špecializáciu vedeckých pracovníkov. Spolupráca pod hlavičkou VZ im umožnila ukončiť početné monografické štúdiá, ktoré by sa len obtiažne realizovali osamotene. Niektoré skupiny živočíchov sú tak spracované na vynikajúcej úrovni (*Diptera*, rod *Bombus*, *Mollusca*, netopiere, parazity na rybách a pod.) a iné slabšie, lebo chýbajú odborníci.

Hodnotenie podľa skupín

Biosystematika rastlín: veľmi hodnotné výsledky sa dosiahli najmä pri výskume zástupcov čeľadí *Asteraceae* a *Poaceae*, kde v priebehu riešenia VZ vyrástlo niekoľko špecialistov. Okruh metodík v taxonómii je veľmi variabilný – využili sa genómové (variabilita jadrovej aj chloroplastovej DNA), karyologické, morfometrické a štatistické metódy.

Geobotanika: z prác tejto skupiny je cítiť silný ťah na využívanie a vývoj nových metodických postupov (bioštatistika, software) a na štandardizáciu vegetačného výskumu v rámci Európy (napr. SynBioSys).

Biosystematika a ekológia bezstavovcov: pozoruhodný je počet monografií. V systematike a ekológii čeľadí dvojkrídleho hmyzu, alebo čmeliakov sú výsledky nadštandardné.

Hydrobiológia: Výskum vodných živočíchov vo vzťahu k ekologickým parametrom je úplne v súlade s trendom v Európe. Táto skupina má veľké možnosti užšie spolupracovať s botanikmi (využitie makrozoobentosu v kombinácii s riasami a makrofytmami na monitoring kvality vôd a pod.).

Drobné cicavce: Trochu jednostranne sa výskum viazal na monitorovanie netopierov, ale ciele tak ako boli postavené, sú splnené vynikajúco.

Parazity stavovcov: široké riešenie témy biodiverzity na úrovni molekulárnej až po spoločenstvá a veľmi početné publikácie v časopisoch s vysokým impakt-faktorom.

Všeobecne platí, že počet publikovaných prác je vynikajúci. Nebol som schopný urobiť sumárnu štatistiku o počte jednotlivých prác, najmä keď ich dopĺňa ešte množstvo odovzdaných prác

(accepted, submitted, in prep., in print). Veľmi pozitívne hodnotím skutočnosť, že niektoré výsledky majú priamu aplikáciu v ochranárskej praxi.

Záverom treba jednoznačne povedať, že predložená správa je dokladom o neobyčajnej produkcii a kvalite práce a teda dôkazom že vynaložené finančné prostriedky boli efektívne použité pre vlastnú činnosť zúčastnených oddelení aj pre budúci rozvoj vedných odborov. Doporučujem prijať správu a v roku 2004 podporiť pracovnú skupinu v najvyššej možnej miere.

V Malackách, 16. januára 2004

RNDr. Milan Valachovič, CSc.